

Staatsexamen HAVO 2019

tijdvak 1
maandag 6 mei
13.30 – 14.30 uur

Maatschappijleer

College-examen schriftelijk

Voor dit examen zijn maximaal 32 punten te behalen; het examen bestaat uit 32 meerkeuze vragen.

Geef het antwoord op meerkeuzevragen in duidelijke hoofdletters.

Tekst 1

Laaggeschoolde werknemers worden het grote slachtoffer van de opkomst van robots

1 Volgens recent wetenschappelijk onderzoek worden laaggeschoolde
2 werknemers het slachtoffer van de opkomst van robots. Ze worden nu al uit
3 de haven en sorteercentra verdrongen. Robert Inklaar (RUG) en Niek Stam
4 (FNV) vrezen een tweedeling. Is een robottaks de oplossing?
5 Op de Tweede Maasvlakte torenen hoog boven de schepen, de kade en het
6 water gigantische kranen uit. Ze laden en lossen de containers van grote
7 schepen. Hier vind je geen stoere, door de zon gebruide mannen en
8 vrouwen op de bok, die de kranen besturen. Zij houden een stuk verderop in
9 een kantoor toezicht en kijken naar een beeldscherm of de geautomatiseerde
10 kranen goed werken. Zo gaat het er nu al op twee grote terminals aan toe in
11 de havenstad.
12 Is dit een mooi voorbeeld van de vooruitgang en de opkomende robotisering
13 in de haven? Of is het een verschrikking en het begin van
14 massawerkloosheid? Dat laatste, zegt Niek Stam van vakbond FNV resoluut.
15 “Op deze manier ontstaat sociale onrust. Honderden mensen verliezen hun
16 baan in de haven. Vooral werk voor laagopgeleiden verdwijnt. Het gaat om
17 mensen die tientallen jaren keihard hebben gewerkt”, zegt Stam.

(Noot: RUG = Rijksuniversiteit Groningen)

- 1p 1 Welke ontwikkeling op de arbeidsmarkt herken je in tekst 1?
- A Het verdwijnen van een bedrijfstak.
 - B Flexibilisering van de arbeid.
 - C Automatisering en digitalisering.
 - D Globalisering.
- 1p 2 Welke vorm van werkloosheid kan worden veroorzaakt door robotisering?
- A frictiewerkloosheid
 - B structurele werkloosheid
 - C conjuncturele werkloosheid
 - D seizoenswerkloosheid

In tekst 1 wordt een verband gelegd tussen sociale ongelijkheid en robotisering.

- 1p 3 Welk verband tussen sociale ongelijkheid en robotisering is hier aan de orde?
- A Robotisering schept enkel banen voor de hoogopgeleiden.
 - B De inkomenskloof tussen hoog- en laagopgeleiden neemt toe.
 - C Robotisering leidt tot banenverlies voor zowel hoog- als laagopgeleiden.
 - D Er is sprake van zowel banenverlies als van dalende lonen.

Tekst 2

'Mensen met een beperking ondervinden veel problemen op gebied van werk'

1 Nederland doet te weinig om mensen met een beperking volledig te laten
2 deelnemen aan de samenleving. Naast problemen bij zelfstandig wonen,
3 toegankelijkheid en onderwijs, zouden zij vooral veel last ondervinden op het
4 gebied van arbeid.

5 Dat concludeert het College voor de Rechten van de Mens in een vrijdag
6 verschenen rapport. Het rapport is opgesteld naar aanleiding van het VN-
7 verdrag voor rechten van mensen met een handicap, dat ruim een jaar
8 geleden is ingegaan. Het wordt vrijdag overhandigd aan minister Hugo de
9 Jonge (Volksgezondheid).

10 Driekwart van de mensen met een handicap ervaart volgens het rapport
11 obstakels rondom de toegang tot werk. Ook is er voor hen een tekort aan
12 geschikte woningen. Daarbij heeft een kwart moeite om openbare ruimtes en
13 gebouwen in te komen.

14 "Een op de acht mensen in Nederland heeft een beperking. Wij moeten er als
15 samenleving voor zorgen dat zij volwaardig kunnen deelnemen aan de
16 maatschappij", zegt Adriana van Dooijeweert, voorzitter van het college.

17 "Het is niet de handicap die de toegankelijkheidsproblemen veroorzaakt, maar
18 de wijze waarop de samenleving is ingericht. Dit vergt aanpassingen van ons
19 allemaal", aldus Van Dooijeweert.

20 Niet lonend

21 Een ander rapport van Ieder(in), de koepelorganisatie van mensen met een
22 beperking en chronisch zieken, MIND Landelijk Platform Psychische
23 Gezondheid en Patiëntenfederatie Nederland, stelt dat het voor mensen met
24 een arbeidsbeperking door nieuwe plannen van het kabinet bovendien niet
25 lonend is om te gaan werken.

26 Sinds 2015 komen mensen met een arbeidsbeperking die kunnen werken niet
27 meer in de Wajong, maar in de Participatiewet. Daar krijgen zij ondersteuning
28 naar werk of een uitkering op bijstandsniveau.

29 Het kabinet wil de aanvulling die deze groep nu krijgt op het minimumloon, de
30 zogenaamde loonkostensubsidie, vervangen door loondispensatie. Daardoor
31 zal 60 procent van de mensen in de Participatiewet nooit meer verdienen dan
32 bijstandsniveau, zelfs als ze een volledige baan hebben.

33 Bovendien bouwen mensen in de nieuwe situatie minder pensioen op en gaat
34 de opbouw van WW-rechten minder snel, blijkt uit het onderzoek.

35 Voor mensen die al voor de aangescherpte regels van 2015 in de Wajong
36 zaten en van wie het UWV heeft vastgesteld dat ze kunnen werken, worden
37 de regels ook veranderd. Hun uitkering gaat volgend jaar van 75 procent van
38 het minimumloon naar 70 procent. Banen voor mensen met een
39 arbeidsbeperking zouden bovendien onvoldoend ontwikkeld worden. Het
40 kabinet streeft naar 33.000 extra banen in 2018, maar loopt daarbij fors
41 achter, stelt Ieder(in).

42 (UWV= Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen)

- 1p 4 In de titel van tekst 2 wordt een maatschappelijk vraagstuk aan de orde gesteld.
De informatie uit tekst 2 kan gebruikt worden bij de analyse van het vraagstuk vanuit:
- A de politiek-juridische en vergelijkende benaderingswijze.
 - B de sociaaleconomische en vergelijkende benaderingswijze.
 - C de sociaal-culturele en vergelijkende benaderingswijze.
 - D de sociaal-culturele en politiek-juridische benaderingswijze.
 - E de sociaal-culturele en sociaaleconomische benaderingswijze.
 - F de politiek-juridische en sociaaleconomische benaderingswijze.
- 1p 5 Welke rol van de overheid herken je in tekst 2?
- A regelgever
 - B werkgever
 - C controleur
 - D overlegpartner
- 1p 6 Welk probleem van de verzorgingsstaat herken je in de regels 29 t/m 32 van tekst 2?
- A Het misbruik maken van de sociale voorzieningen.
 - B De verzorgingsstaat kan mensen passief maken.
 - C De kosten van de verzorgingsstaat zijn te hoog.
 - D Het is moeilijk om alle regels van de sociale wetten te handhaven.
- 1p 7 In dezelfde regels 29 t/m 32 van tekst 2 wordt verwezen naar het minimumloon.
Waarom heeft de overheid het minimumloon bij wet vastgelegd?
- A Om de arbeidsproductiviteit te stimuleren.
 - B Om mensen met een baan een bestaansminimum te garanderen.
 - C Om werkgevers te stimuleren om meer mensen in dienst te nemen.
 - D Om de verzorgingsstaat betaalbaar te houden.

Tekst 3

Onze missie

- 1 Wij komen op voor de leden die werken, willen werken of gewerkt hebben en
- 2 maken ons elke dag sterk voor een rechtvaardige en solidaire verdeling van
- 3 werk, welvaart, welzijn en macht. Wij staan voor een duurzaam beheer van de
- 4 aarde, én voor een sociaal-rechtvaardige oplossing voor de gevolgen van het
- 5 mondiale milieubeleid op arbeid.
- 6 FNV wil Gewoon Goed Werk en een goed inkomen voor iedereen. Wij
- 7 steunen en faciliteren leden om zichzelf zo goed mogelijk te ontwikkelen en de
- 8 regie voor hun carrière in eigen hand te nemen, ongeacht de contractvorm die
- 9 het lid ambieert. De diversiteit en pluriformiteit in de samenleving wordt
- 10 weerspiegeld in FNV.
- 11 Wij zijn georganiseerd in krachtige sectoren op de werkvloer zodat de
- 12 vakbeweging sterk is aan de basis. Wij hebben positie aan de basis, maar ook

13 lokaal, nationaal en internationaal. FNV overlegt waar mogelijk en komt in
14 actie waar nodig.
15 Welvaart, welzijn, duurzaam.
16 Het gaat ons om meer dan alleen je inkomen. Wij vinden een goede kwaliteit
17 van je leven en werk belangrijk. Daarom zetten we ons in voor je welvaart,
18 maar ook voor je welzijn en voor een duurzame samenleving.
19 Dichtbij jou
20 Wij staan als vereniging dichtbij je. Het maakt daarbij niet uit wie je bent, hoe
21 je eruitziet, en waar je vandaan komt.
22 We doen het samen
23 De FNV is een vereniging, wat betekent dat we het samen doen, met jou. We
24 werken met elkaar aan het versterken van jouw positie, op je werk en in de
25 samenleving. De beste basis hiervoor vinden wij solidariteit. Democratie,
26 mensenrechten en duurzaamheid staan centraal in onze visie.
27 Zeggenschap en verantwoordelijkheid
28 Wij streven naar een sociale markteconomie. Dit vereist een democratische
29 maatschappij waarin we allemaal voldoende te zeggen hebben over ons leven
30 en werk en waarin we verantwoordelijkheidsgevoel tonen.

1p 8 Welke politieke stroming is in de regels 1 t/m 5 te herkennen?

- A liberalisme
- B christendemocratie
- C sociaaldemocratie
- D populisme

1p 9 De vakbeweging speelt een belangrijke rol in de verzorgingsstaat en treedt in overleg met:

- A de werkgevers.
- B de regering.
- C het UWV.
- D de Europese Commissie.
- E zowel de werkgevers, de regering als de Europese Commissie.
- F zowel de werkgevers als de regering.

1p 10 De macht van de FNV is gebaseerd op:

- A het aantal leden.
- B de kennis van de arbeidsverhoudingen.
- C de samenwerking met de werkgevers.
- D de toegang tot de media.
- E zowel antwoord A, B als C.
- F zowel antwoord A, B, C als D.

Tekst 4

Verbod op appen op de fiets

1 Een algeheel verbod op het gebruik van mobiele informatiedragers
2 (smartphone, laptop of geluidsdragers) in het verkeer. Dat wil minister Cora
3 van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstaat, VVD) vanaf volgend jaar.
4 Dinsdag heeft zij een wetswijziging naar de Tweede Kamer gestuurd. Wat
5 betekent dat voor de appende fietser of de automobilist die op zijn mobieltje
6 zijn navigatie even wil raadplegen?

7 **Wat gaat er veranderen?**

8 Voor al het gemotoriseerd verkeer is het sinds 2002 al verboden om achter
9 het stuur te bellen of te appen. Bellende fietsers werden niet als een gevaar
10 beschouwd. Het verbod is nu uitgebreid met alle elektronische apparaten, dus
11 ook de laptop, de mobiele navigator of geluidsdragers als de iPod. Fietsers
12 vallen nu ook onder dat verbod omdat volgens de minister „de verleiding van
13 het bellen of van het lezen en schrijven van berichten onderweg” te groot is
14 geworden.

15 **Waarom nu die wetswijziging?**

16 Sinds 2002 is er veel meer bekend over de risico's. Uit recent Amerikaans
17 onderzoek bleek dat het bellen via een *handheld* telefoon de kans op een
18 ongeval verdubbelt. Uit Europees onderzoek bleek dat Europese
19 automobilisten 10 procent van hun reistijd besteden aan bellen of appen. De
20 Tweede Kamer dringt dan ook al langer aan op aanscherping van het verbod.

21 **Wat mag er nu wel en niet?**

22 Wie in het verkeer een mobiel elektronisch apparaat in zijn handen heeft, is in
23 overtreding. De mobiele navigator in de auto of de fiets mag, zolang het maar
24 geen afleiding vormt.

25 **Is het verbod handhaafbaar?**

26 Een fietser die bellend of append gesignaleerd wordt, is zichtbaar en dus
27 makkelijk te traceren en aan te houden. Voor automobilisten volstaat de
28 waarneming dat hij bellend achter het stuur zit en hoeft de agent alleen nog
29 maar zijn kenteken te registreren.

30 **Is er draagvlak voor?**

31 Volgens de Fietsersbond, de ANWB en andere belangengroepen in het
32 wegverkeer wel degelijk. Minister Van Nieuwenhuizen zei het zo „vroeger
33 dacht je bij slingerende auto's aan dronken bestuurders. Nu weet je dat
34 iemand bezig is met zijn mobieltje. We denken dat we kunnen multitasken,
35 maar we kunnen het niet.”

- 1p 11 Het voorstel van de minister is een voorbeeld van:
- I Recht van motie.
 - II Recht van interpellatie.
 - III Recht van initiatief.
 - IV Recht van amendement.
 - V Geen enkele van deze rechten.
- A** I is juist
B II is juist
C III is juist
D IV is juist
E V is juist
- 1p 12 Welke van de onderstaande machten herken je in tekst 4?
- A** Wetgevende en uitvoerende macht.
 - B** Uitvoerende en rechtsprekende macht.
 - C** Wetgevende en rechtsprekende macht.
 - D** Wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht.
- 1p 13 Het vastleggen van een verbod van het gebruik van een mobieltje op de fiets is een voorbeeld van toepassing van:
- A** het opportuniteitsbeginsel.
 - B** de onschuldpresumptie.
 - C** het legaliteitsbeginsel.
 - D** de jurisprudentie.
- 1p 14 De regering doet een voorstel voor een nieuwe wet. Het maken van wetten moet zorgvuldig plaatsvinden.
Welke volgorde van betrokkenen in het wetgevingsproces is correct?
- A** Koning, Tweede Kamer, Raad van State, Eerste Kamer.
 - B** Raad van State, Tweede Kamer, Eerste Kamer, Koning.
 - C** Eerste Kamer, Tweede Kamer, Raad van State, Koning.
 - D** Tweede Kamer, Raad van State, Eerste Kamer, Koning.

Tekst 5

GroenLinks wil eigen risico in de zorg afschaffen

1 Na de PVV en de SP wil ook GroenLinks het eigen risico in de zorg
2 afschaffen. "Ziek zijn is geen eigen risico", staat in het verkiezingsprogramma
3 van de partij, dat morgen wordt gepresenteerd. Volgens GroenLinks gaan
4 mensen minder snel naar de dokter als ze de eerste paar honderd euro zelf
5 moeten betalen.

6 Het eigen risico is bedacht om mensen bewuster te maken van de kosten van
7 de zorg, en geldt voor specialistische behandeling en medicijnen. Dit jaar
8 betaal je de eerste 385 euro zelf.

Snel naar dokter

10 Volgens GroenLinks-leider Jesse Klaver pakt het eigen risico verkeerd uit. "De
11 praktijk is dat mensen niet naar de dokter gaan omdat ze het niet kunnen
12 betalen. Dit is de verkeerde manier om de zorgkosten te remmen." Het
13 Centraal Planbureau waarschuwt dat mensen sneller naar de dokter zullen
14 gaan als het eigen risico verdwijnt. GroenLinks neemt dat voor lief. "Mensen
15 die het bezoek aan de dokter uitstellen hebben op den duur veel meer zorg
16 nodig", zegt Klaver. Afschaffing van het eigen risico kost 3,7 miljard euro per
17 jaar. Om dat te betalen wil GroenLinks bedrijven en mensen met veel
18 vermogen meer belasting laten betalen.

Origineel

20 GroenLinks is niet de eerste partij die pleit voor afschaffing van het eigen
21 risico. De PVV en de SP hebben dit ook in hun verkiezingsprogramma's
22 staan. Ouderenbonden hameren er al langer op dat het eigen risico voor
23 chronisch zieke ouderen een jaarlijkse extra kostenpost is die ze vaak maar
24 moeilijk kunnen dragen. Het verkiezingsprogramma dat morgen in de
25 Melkweg in Amsterdam wordt gepresenteerd, is volgens Klaver 'knetterlinks'.
26 GroenLinks zet daarmee de aanval in op de PvdA, de SP en D66, zegt politiek
27 verslaggever Roel Schreinemachers. "Het wordt vechten om de stemmen op
28 links. Er zijn veel partijen die in de linkse vijver hengelen, maar die vijver zelf
29 wordt steeds kleiner."

1p 15 Welk sociaal grondrecht herken je in tekst 5?

- A Het recht op bestaanszekerheid.
- B Het recht op gezondheidszorg.
- C Het recht op gezond leefmilieu.
- D Het recht op eigen risico.
- E Het recht op specialistische hulp.

Citaat: 'De praktijk is dat mensen niet naar de dokter gaan omdat ze het niet kunnen betalen'.

1p 16 Welk element uit het proces van besluitvorming past bij dit citaat?

- A uitvoer
- B poortwachter
- C terugkoppeling
- D omzetting
- E invoer

- 1p 17 Welke politieke actoren herken je in tekst 5?
- A Politieke partij, pressiegroep, adviesorgaan.
 - B Politieke partij, adviesorgaan.
 - C Politieke partijen, pressiegroep.
 - D Adviesorgaan, pressiegroep.

Tekst 6

Leidt het dragen van merkkleding tot rechtsongelijkheid?

1 De Rotterdamse politie gaat merkkleding van jongeren afpakken als
2 onduidelijk is met welk geld de kleding is betaald. Advocaten vinden dit een
3 slecht plan.
4 'Deze jongeren hebben geen inkomen, soms zelfs schulden door een eerdere
5 veroordeling, maar dragen óók een outfit die de 1500 euro overstijgt. Dat is
6 ondermijning van de rechtsstaat als je het heel groots maakt, maar kleiner
7 bekeken ook een compleet fout signaal naar buurtbewoners. Afpakken is dan
8 ook belangrijk', stelt de Rotterdamse politiechef Frank Paauw in de Telegraaf.
9 'Het zijn vaak jonge gasten die zich onaantastbaar achten. We gaan ze
10 uitkleden op straat', aldus de politiechef. De Rotterdamse aanpak is een proef
11 en speelt in op de laatste trends. 'Dure kledingmerken met grote logo's en
12 opzichtige prints zijn in trek, omdat belangrijk is dat iedereen ziet dat er fors is
13 betaald', zegt Cécile Narinx, hoofdredacteur van Harper's Bazaar, in het
14 Parool. 'Voor mensen die heel graag rijk willen worden is het aantrekkelijk om
15 alles dat riekt naar rijkdom uitvoerig te tonen. Dress to impress, zoals een
16 baviaan die zijn billen laat zien.'

17

Kaders

18
19 Toch zal de politie jongeren niet zomaar staande kunnen houden. 'We hebben
20 in het verleden wel eens scooters en schoenen in beslag genomen, maar je
21 kan niet zomaar iemand aanhouden omdat hij een duur horloge draagt', zegt
22 een woordvoerder van het Openbaar Ministerie in de Volkskrant. 'De proef
23 moet nog beginnen. We zijn met de politie nog de kaders aan het opstellen.'
24 De Rotterdamse Ombudsman Anne Mieke Zwaneveld maakt zich grote
25 zorgen: 'Ik vind het heel ingewikkeld, hoe kun je nou aan iemand met een
26 dure jas zien dat er iets is wat niet deugt? En waarom zou je iedereen met
27 een dure jas zomaar vragen kunnen stellen? En er zit een risico bij dat er
28 geprofileerd wordt', zei ze op RTV Rijnmond.

Onschuldig

30 Jeroen Soeteman, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van
31 Strafrechtadvocaten (NVSA), liet op Radio 1 weten dat het plan haaks op een
32 aantal wetten staat die we hebben om de burgers te beschermen. 'Iedereen is
33 onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Wat de politie in Rotterdam doet is
34 dit omdraaien. Als je niet kunt aantonen hoe je iets hebt betaald, dan pakken
35 we het af.' De politie heeft volgens hem niet de bevoegdheid om iedereen op
36 straat aan te spreken en een verklaring te eisen voor de kleding die iemand
37 draagt. Volgens de advocaat moet ook echt een vermoeden zijn dat iemand
38 een strafbaar feit heeft gepleegd, anders mag je helemaal geen kleding
39 afpakken.

- 1p 18 In de titel van tekst 6 staat:
Leidt het dragen van merkkleding tot rechtsongelijkheid?
Met welk uitgangspunt van de rechtsstaat zou deze ongelijkheid in strijd zijn?
- A Met artikel 1 van de Grondwet.
 - B Met de Trias Politica.
 - C Met de jurisprudentie.
 - D Met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.
- 1p 19 Wat is een rechtsstaat?
- A Een staat waarin de overheid alle rechten heeft.
 - B Een staat waarin de rechten van burgers tegenover de overheid worden beschermd.
 - C Een staat waarin de regering bepaalt welke rechten burgers hebben.
 - D Een staat waarin de burgers rechten willen hebben.
- 1p 20 In tekst 6 staat dat de politie bezig is om kaders op te stellen.
Waardoor worden deze kaders begrensd?
- A Door de advocaten en de publieke opinie.
 - B Door de publieke opinie.
 - C Door de wet en de rechters.
 - D Door de rechters en de koning.
- 1p 21 Waarom is volgens J. Soeteman het optreden van de politie in strijd met de wet?
- A Omdat deze maatregel alleen in Rotterdam wordt ingevoerd.
 - B Omdat de mensen ook gewerkt kunnen hebben voor een dure jas.
 - C Omdat de politie alleen in bijzondere gevallen mensen mag aanhouden.
 - D Omdat de bewijslast wordt omgekeerd.
- 1p 22 Als er in de ogen van de politie sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit door jou begaan, dan ben je:
- A een dader.
 - B een misdadiger.
 - C een verdachte.
 - D een crimineel.
- 1p 23 Op welke wijze wil de politie in tekst 6 het dilemma van de rechtsstaat benaderen?
- I De politie wil verdachten liever beschermen dan de rechtsorde handhaven.
 - II De politie wil meer mogelijkheden om de rechtsorde te handhaven, ook al gaat dit tegen de rechten van verdachten in.
- A I is juist en II is onjuist.
 - B I is onjuist en II is juist.
 - C I en II zijn juist.
 - D I en II zijn onjuist.

- 1p 24 De aanpak van de politie in Rotterdam kan leiden tot klassenjustitie. In welk zinsdeel uit tekst 6 komt dat naar voren?
- A ... omdat belangrijk is dat iedereen ziet dat er fors is betaald.
 - B ... maar je kan niet zomaar iemand aanhouden omdat hij een duur horloge draagt.
 - C ... en waarom zou je iedereen met een dure jas zomaar vragen kunnen stellen.
 - D ... er zit een risico bij dat er geprofileerd wordt.

Tekst 7

Kabinet: omvang criminaliteit lastig te bepalen

- 1 Minister Van der Steur laat onderzoek doen naar de werkelijke omvang van
2 de criminaliteit.
3 De werkelijke omvang van de criminaliteit is lastig te bepalen. Daarom is meer
4 onderzoek nodig naar de niet-geregistreerde criminaliteit, zegt het kabinet in
5 een reactie op het rapport waarin staat dat er veel meer misdrijven worden
6 gepleegd dan uit de officiële cijfers blijkt. Het onderzoeksbureau van het
7 ministerie van Veiligheid en Justitie doet nader onderzoek naar ontwikkelingen
8 in de criminaliteit.
9 Minister Van der Steur is in het buitenland en kan daarom niet op het rapport
10 reageren. Maar zijn ministerie benadrukt dat het een discussiestuk is. Politie
11 en OM maken daarin "ervaren knelpunten" duidelijk en doen suggesties voor
12 mogelijke verbetering. "Daarmee kunnen we ons voorbereiden op de
13 toekomst". Verder stelt het ministerie dat er de afgelopen jaren al veel is
14 bereikt en dat het kabinet heeft onderkend dat er nieuwe investeringen nodig
15 zijn. Daarom heeft het kabinet vorig jaar 450 miljoen euro uitgetrokken voor
16 Veiligheid en Justitie. Het meeste extra geld gaat naar politie, OM en
17 rechtspraak. Daarnaast hebben politie en OM extra middelen gekregen voor
18 de aanpak van cybercrime, stelt het ministerie.
19 **Toegeven**
20 D66 zegt in een reactie op het rapport dat het kabinet "de slechte
21 misdaadcijfers moet toegeven". Volgens Kamerlid Kees Verhoeven was de
22 reorganisatie van de politie ook een bezuiniging. Hij vindt dat de schade nu
23 hersteld moet worden, "zodat misdaad niet loont".

- 1p 25 Waarom is de werkelijke omvang van de criminaliteit zo moeilijk te meten?
- I Omdat niet iedereen aangifte van een delict doet.
 - II Omdat van veel criminaliteit niemand weet heeft.
 - III Omdat delicten niet altijd op dezelfde wijze worden geclassificeerd.
- A I en II zijn juist; III is onjuist.
 - B I is juist; II en III zijn onjuist.
 - C Alle beweringen zijn juist.
 - D Alle beweringen zijn onjuist.

1p 26 Welke van de onderstaande combinaties is of zijn juist?

	Wetgevende macht	Uitvoerende macht
I	minister	politie
II	kabinet	OM
III	politie	D66
IV	rechters	Kamerlid

- A** I is juist; II, III en IV zijn onjuist.
- B** I en II zijn juist; III en IV zijn onjuist.
- C** I, II en III zijn juist; IV is onjuist.
- D** Alle combinaties zijn juist.
- E** Alle combinaties zijn onjuist.

1p 27 Er is een verschil tussen het beeld dat mensen van de criminaliteit hebben en de werkelijkheid. Waardoor wordt dat scheve beeld veroorzaakt?

- I Door eenzijdige berichtgeving in de media.
 - II Door het feit dat mensen geïnteresseerd zijn in sensatie.
 - III Omdat de politie te weinig geld krijgt van de overheid.
 - IV Omdat de rechters hun vonnissen niet publiceren.
- A** I en II zijn juist; III en IV zijn onjuist.
 - B** I is juist; II, III en IV zijn onjuist.
 - C** II, III en IV zijn juist; I is onjuist.
 - D** Alle beweringen zijn juist.
 - E** Alle beweringen zijn onjuist.

1p 28 Op welke formele wijze kan het Kamerlid Verhoeven zijn ongenoegen over het optreden van het kabinet duidelijk maken?

- I Hij kan een motie indienen.
 - II Hij kan een amendement indienen.
 - III Hij kan een interpellatie aanvragen.
 - IV Hij kan vragen stellen.
- A** I is juist; II, III en IV zijn onjuist.
 - B** I en II zijn juist; III en IV zijn onjuist.
 - C** I, III en IV zijn juist; II is onjuist.
 - D** Alle beweringen zijn juist.
 - E** Alle beweringen zijn onjuist.

1p 29 In tekst 7 wordt gesproken van criminaliteit. Wat is de definitie van criminaliteit?

- A** Menselijke handelingen waarvan men vindt dat ze bestraft zouden moeten worden.
- B** Menselijke handelingen die tegen het rechtsgevoel van veel mensen in gaan.
- C** Menselijke handelingen die in het wetboek strafbaar zijn gesteld.
- D** Menselijke handelingen die altijd leiden tot een gevangenisstraf.
- E** Menselijke handelingen die vroeger wel bestraft werden en nu niet meer.

1 **Tekst 8**

2 **Jongeren willen nog wel lijsttrekker worden**

3

4 Gemeenteraadsverkiezingen - Wie wil er nog in de gemeenteraad? Partijen
5 hebben al jaren moeite om genoeg goede kandidaten te vinden. Goed nieuws
6 voor jonge en onervaren lijsttrekkers: voor hen gaat dit jaar de rode loper uit.

7

8 Het gaat Arie Knegt aan het hart. Het lid van de steunfractie van de VVD in
9 Hardinxveld-Giessendam stond de afgelopen veertig jaar bij
10 gemeenteraadsverkiezingen steeds op de lijst. En bij de Tweede
11 Kamerverkiezingen staat hij zelfs als het steenkoud is te flyeren voor Mark
12 Rutte. Maar dit jaar is er geen VVD-lijst meer in de kleine Zuid-Hollandse
13 gemeente. "Ik heb mijn best gedaan. Ik heb zoveel mogelijk mensen
14 uitgenodigd om te komen kijken bij het fractieoverleg, geprobeerd ze te
15 interesseren voor de lokale politiek. Anderhalf jaar hebben we gezocht naar
16 een lijsttrekker."

17 Het is al jaren lastig kandidaat-raadsleden te vinden. Zelfs de VVD, bij de
18 Tweede Kamerverkiezingen vorig jaar nog de grootste partij, lukt het niet alle
19 lokale afdelingen overeind te houden.

20 Met name in kleinere gemeenten hebben afdelingen de grootste moeite hun
21 kandidatenlijst te vullen.

22 Niet alleen zijn kandidaten van buiten de partij voortaan welkom op de lijst,
23 ook voor jongeren die in de gemeenteraad willen, ligt de rode loper uit, zo
24 blijkt uit een blik op de kandidatenlijsten.

1p 30 Met welk landelijk politiek orgaan komt de gemeenteraad, gezien zijn functies,
het meest overeen?

- A de regering
- B het kabinet
- C de Raad van State
- D het parlement

1p 31 Wat is een lijsttrekker bij verkiezingen?

- A De meest populaire politicus van de partij.
- B De politicus die graag minister wil worden.
- C De politicus die op de eerste plaats van de kandidatenlijst staat.
- D De politicus die door de partijvoorzitter tot fractievoorzitter is benoemd.

1p 32 Waar ligt de hoogste politieke macht in de gemeente?

- A Bij de burgemeester.
- B Bij de gemeenteraad.
- C Bij de wethouders.
- D Bij de ambtenaren.